

legis est ut sit perpetua, ut supra dictum est; non autem omne privilegium est perpetuum, ut ex dicendis constabit; ergo saltem illud quod perpetuum non est, non est proprie lex. Et hoc maxime locum habet quando privilegium fertur ad determinatum tempus; si tamen absolute feratur, habet hanc perpetuitatem, quod non finitur per mortem concedentis, ut infra ostendetur, in quo excedit vim præcepti, et convenit cum lege, et in cæteris etiam servat proportionem ad legem, et quamdiu durat, per modum legis observari debet. Et ideo in communi explicatur privilegium per rationem legis, applicandam, scilicet, et intelligendam cum dicta moderatione et proportionem respectu privilegiorum quæ ad tempus tantum conceduntur.

3. *Privilegii definitio.*—His positis, privilegium definiri potest, ut sit *privata lex aliquid speciale concedens*. Sumitur ex doctoribus in rubricis de privilegiis, et summistis, verbo *Privilegium*, Anton., 1 part., tract. 19, cap. 1. Ponitur autem *lex* loco generis, ratione jam dicta; *privata* autem additur ex cap. *Abbate*, de Verbor. signific., et c. *Privilegium*, dist. 3, ut privilegium a cæteris legibus distinguatur: nam aliæ concedunt jus commune, hæc vero privatum, ut doctores circa prædicta jura declarant, Deci. et Abb. in rubric. de Rescript. Sed dicit aliquis differentiam hanc repugnare generi, quia de ratione legis est ut respiciat communitatem, atque adeo quod non sit privata, sed communis. Sed advertendum privilegium non vocari legem privatam, eo quod uni tantum personæ obligationem imponat (quod objectio intendit), nam supra diximus, et statim declarabimus privilegium respicere etiam communitatem, et quoad obligationem quam inducit, et quoad bonum et finem quem saltem ultimate intendit. Dicitur ergo lex privata, quia particulari personæ aut communitati speciale jus concedit præter commune. Et ita ultima particula est declarativa prioris, ut aperte exponitur in dict. cap. *Abbate*, et sic etiam dixit Gregor. in cap. *Hinc est*, 16, q. 1, *privilegium non constituere communem legem*; et Beda, Act. 1: *Privilegia singulorum communem legem facere non possunt, c. Non exemplo*, 26, q. 2.

4. *Esse de ratione privilegii ut concedat aliquid speciale.*—Atque hinc constat de ratione privilegii esse ut concedat aliquid speciale, quod loco differentiae additum est ex eodem cap. *Abbate*, et cap. *In his*, de Privileg., ubi declaratur dici *aliquid speciale*, ut distinguatur

ab his quæ jure communi conceduntur. Unde additur ibidem privilegium ita esse interpretandum, ut aliquid præter commune jus concedat, quia alias esset inutile: *Cum nihil* (inquit) *eis conferat memorata indulgentia, sine qua id liceret, Prælati indulgentibus*. Idem habet Gratian. in § ultim., 25, quæst. 1: *Neque enim*, inquit, *aliquibus privilegia concederentur, si præter generalem legem, nulli aliquid speciale concederetur*. Ex quibus verbis ratio assertionis constat, quia, secluso hoc effectu, nihil proprium et peculiare privilegium haberet. Tacite autem in hac particula continetur privilegium debere favorem aliquem seu beneficium concedere. Quia concedi dicitur quod voluntarie et libenter acceptatur; illud autem semper est aliquid favorabile; sic ergo dicitur privilegium aliquid speciale concedere: et ideo lex favorabilis est. Unde, si aliqua lex imponat speciale gravamen aliquibus personis, aut populis, non dicitur privilegium, quia non concedit, sed imponit, vel (ut sic dicam) compellit tale gravamen subire, et ita non convenit illi definitio privilegii, sed odii, vel pænæ, aut tributi. Posset vero quis objicere cap. *Hic est*, 16, quæst. 1, ubi Gregor. vocat privilegium præceptum quoddam datum cuidam monasterio, ut ejus Abbas non posset in Episcopum eligi. Sed revera Gregor. illud reputavit magnum beneficium monasterii: *Ne forte*, inquit, *occasione episcopatus abbatia aliquid detrimenti pateretur*. Et ideo merito illud privilegium appellavit.

5. *An dicta definitio sit completa.*—*Sylvestri distinctio privilegii in late et proprie sumptum.*—Sed quæri potest imprimis an illa definitio completa sit. Et ratio dubitandi est, quia nonnulli existimant addendum esse, ut illud, quod privilegium concedit, sit aliquid contra commune jus. Ita sentit Panormit. in cap. *Olim*, de Verbor. signif., n. 7, ubi ait de ratione privilegii esse ut concedat aliquid contra jus commune; nam si solum concedat specialem gratiam quæ juri communi contraria non sit, quamvis per illud non detur, non est, inquit, proprie privilegium, sed beneficium principis. Quæ fuit etiam doctrina Bart. in l. *Si finita*, § *Ex hoc edicto*, ff. de Damn. infect., n. 5; et sequitur Sebast. Medicis, tractatu de Definit., 2 part., § 17. Verumtamen licet possit esse quæstio de nomine, tamen etiam privilegium contra legem concessum potest dici beneficium principis, et beneficium speciale datum præter jus commune ex liberali principis gratia, vel donatione, est vere privilegium,

prout nunc de illo loquimur, quia est lex privata et favorabilis. Unde non potest sub alia legis specie contineri: nec in dicto cap. *Abbate*, ad rationem privilegii postulatur ut aliquid contra jus concedat, sed simpliciter ut *aliquid speciale*, et in dicto cap. *In his* vocatur indulgentia, licentia, et gratia, et solum requiritur ut aliquid hujusmodi concedat, et tamen constituitur caput illud sub titulo de Privilegiis. Et talia sunt in religionibus multa privilegia, quæ sunt meræ gratiæ Pontificum, et non sunt contraria juri communi, sed aliquid ultra illud addunt, ut sunt privilegia absolvendi, dispensandi, etc. Non est ergo necessarium in definitione addere illam particulam *contra jus*; nam satis est quod sit ultra vel præter jus; hoc autem satis significatur, cum dicitur privilegium aliquid speciale concedere; si enim nihil concederet ultra commune jus, profecto nec speciale aliquid concederet, et hoc ad summum probant nonnulla jura, quæ Medicis allegat. At vero Sylvest., verb. *Privilegium*, quæst. 3, distinguit de privilegio late et proprie sumpto; nam proprie sumptum ait esse contra jus, late, sufficere ultra vel præter jus. Sed non oportet de nomine contendere, nec video cur vox illa non dicatur proprie in tota illa significatione lata, quia per concessionem etiam, seu gratiam præter jus, potest constitui lex privata, a qua dictum est privilegium, nec potest (ut dixi) sub alia specie proprie comprehendendi.

6. *Objectio.*—Hinc vero nascitur secunda objectio, quia non omne privilegium videtur aliquid speciale concedere, et consequenter non recte ponitur illa tanquam differentia privilegii: nam per illam fit ut definitio non convertatur cum definito. Assumptum patet ex cap. *Quia*, de Procur., ubi Innoc. III Universitati parisiensi privilegium concedit constituendi procuratorem in causis, dicens: *Hoc vobis concedimus auctoritate presentium*. Et infra: *Licet de jure communi hoc fieri valeat*. Ecce privilegium quod nihil speciale concedit, non solum contra, verum etiam nec ultra jus commune. Simile habetur in cap. *Et si Christus*, in fine, de Jur. jur., ubi potestas jurandi in propriis causis religiosis conceditur, quando alia probatio deest, quod non solum jure communi, sed etiam naturali concessum videbatur. Similia etiam sunt multa privilegia in religionibus, ut testantur Navarr., in Enchir. de Orat., cap. 3, n. 53, et cap. 19, n. 84; et in Summ., cap. 25, n. 89; et Emm. Roder., t. 1, Quæst. regular., quæst. 7, art. 1.

7. *Prima responsio ad objectionem.*—*Secunda responsio ad objectionem.*—Ad hanc objectionem responderi potest, primo, hæc non esse propria privilegia, sed tantum declarationes quasdam juris communis, vel naturalis, vel speciales admonitiones, ut talia jura serventur, vel ut majori auctoritate fiant. Hoc insinuavit Glossa in dicto cap. *Quia*, ubi ita exponit verbum *concedimus*, id est, *declaramus concessum*; et in dicto cap. *Et si Christus*, eodem modo Glossa exponit verbum *indulgemus*, id est, *indultum esse ostendimus*. Idem sentit Navarr., dicto cap. 3, n. 84, in princ.; et § 7, 8 et 9; sæpe enim dicit hæc non esse proprie privilegia, vel non esse vera privilegia, sed declarationes juris quæ dantur ad tollenda dubia et scrupulos, pacandasque conscientias. Nihilominus tamen dicendum est hæc esse vera privilegia. Ita tenet Emman. Roder., supra, et favet communis modus loquendi doctorum et religionum. Et potest illis propriissime adaptari illa particula definitionis. Primo, quia ipsamet declaratio dubii addit aliquam certitudinem non solum practicam, sed etiam speculativam, quæ multum confert ad recte operandum sine remorsu, vel gravamine conscientiæ, qui est favor non contemnendus. Secundo, additur specialis admonitio principis, ut servetur aliquibus ipsum commune jus, quæ admonitio favor est, et plurimum valet; tum quia specialis: nam sunt aliqua *que nisi specialiter notentur, videntur neglecta*, ut dicitur in l. *Item apud Labeonem*, § *Hoc edictum*, ff. de Injuriis; tum quia intercedit persona principis, vel Pontificis, qui in gratiam petentium sæpe hæc concedit, ut suo nomine majori auctoritate serventur aut fiant, ut significat Innoc. III, in d. cap. *Quia*, ibi: *Auctoritate presentium concedimus facultatem*, et in simili dixit Innoc. I, in cap. *Qui nesciat*, d. 11: *Quibus idcirco respondemus, non quia te aliquid ignorare credamus, sed ut majori auctoritate eos instituas*. Hæc autem omnia ad specialem favorem pertinent; nam specialis providentia Pontificis per specialem monitionem, declarationem et protectionem sine dubio est speciale beneficium. Exemplum optimum est in cap. *Innovamus*, de Treuga et pace, ubi Pontifex specialiter commendat quarundam personarum securitatem.

8. *Quod est per se malum vel jure communi prohibitum aliquando specialiter prohibetur in favorem alicujus.*—Aliquando vero, id quod erat per se malum, vel jure communi prohibitum, speciali modo in favorem aliquarum persona-

rum prohibetur, cum additione specialis pœnæ. Quæ lex, licet respectu delinquentium pœnalis sit, respectu eorum quorum tuitio intenditur, privilegium est, et tale est privilegium canonis *Si quis suadente*, personis ecclesiasticis concessum, et simile habetur in cap. *Paternarum*, 24, quæst. 2, et omnia jura quæ specialibus pœnis muniunt ecclesiasticam immunitatem, possunt sub hoc ordine privilegiorum collocari. Præterea solet interdum fieri nova concessio illius rei quæ per commune jus licebat, non solum ut res licite fiat, sed etiam ut ab inferioribus Prælati prohiberi non possit. Sæpe enim potest subditus aliquid licite facere, dum non prohibetur; potest tamen a suo Prælate prohiberi, ne id faciat. Et tunc si a majori Prælate specialem licentiam obtineat, dictum effectum operabitur, qui satis specialis est. Ultimo, per hujusmodi concessionem restituitur quis ad jus commune quod illi fuerat alias interdictum, ut si religioso detur privilegium ad appellandum, quod est veluti jus quoddam naturale, interdictum tamen religiosus quasi jure ordinario. De quo privilegio videri potest Panorm. in cap. 1 de Rescript., a n. 4, ubi etiam Dec., Hostiens. et alii.

9. *Aliquando datur privilegium in gratiam petentis, ad majorem securitatem ipsius, aut tollendum scrupulum.* — Addendum vero est ultimo, ex Felin. in c. 1 de Rescript., n. 4, cum Panorm. et aliis supra citatis, quod, licet privilegium possit non concedere aliquid ultra jus commune, regulariter non est ita interpretandum, etiamsi necessarium sit verba extendere quantum commode fieri possit. Et ideo, etiam regulariter loquendo, non est privilegium ita contrahendum, ut nihil operetur præter certitudinem, vel aliquid hujusmodi, sed tunc solum quando, ex materiæ qualitate et verbis privilegii, manifeste constat non fuisse aliam intentionem concedentis. Nam, si commode et secundum proprietatem verborum potest aliquid speciale ultra vel contra jus operari, id denegandum non est, quia et ipsa jura ita declarant privilegia quantum fieri potest, ut patet ex dicto cap. *In his*, cum similibus; et ratio favoris et beneficii postulat hanc amplitudinem in concessione, ut infra latius dicemus. Atque hoc etiam confirmat vulgare argumentum, quo multi colligere solent, id quod per privilegium conceditur, sine illo non licere, juxta cap. *Sane*, de Privileg., dicens: *Nullus debet sibi sua auctoritate præsumere, quod romana Ecclesia alicui, speciali ratione inspecta, voluit indulgere.* Et idem fere

habetur in cap. *Petiisti*, 7, quæst. 1, et in cap. *Non exemplo*, 26, quæst. 1, et in regula juris quæ habet, non esse trahenda in consequentiam quæ a communi jure exorbitant. Hæc enim et similia in hoc fundantur, quod privilegium aliquod speciale concedit, sine quo vel actus esset prohibitus, vel non esset in potestate operantis. Hoc autem argumentum regulare est, ut sic dicam, non certum et universale: tenet enim, quando constat privilegium concedere aliquid ultra communem consuetudinem, vel legem, ut sumitur ex Gregor., l. 2, epistol. 54, alias cap. 93, et habetur in cap. *Contra morem*, d. 100. Et idem est, quando conceditur nova potestas, sine qua actus non licebat. Quando vero privilegium clare conceditur solum in gratiam petentis, ad majorem securitatem, vel propter suum scrupulum, aut dubitationem, tunc argumentum dictum non est efficax: oportebit autem (ut dixi) talem esse materiam, taliaque privilegii verba, ut effectum alium non admittant.

CAPUT II.

AN SCRIPTURA SIT DE SUBSTANTIA PRIVILEGII, ET QUOMODO A RESCRIPTO, DISPENSATIONE, SEU BENEFICIO DIFFERAT.

1. *Ratio dubitandi ex Glossa et cap. Porro.* — Hæc quæstio necessaria visa est ad exactam declarationem privilegii, tam absolute spectatam quam per comparisonem ad alia, cum quibus affinitatem aliquam habere videtur. In definitione igitur privilegii nihil de scriptura diximus, sed solum esse legem privatam, et ideo merito interrogari potest an sit lex scripta, seu, quod idem est, an scriptura requiratur ad valorem vel effectum privilegii. Ratio autem dubitandi sumi potest ex Gloss. in c. 1 de Censibus in 6, verb. *In scriptis*, ubi privilegia ponit inter ea quæ in scriptis redigi debent. Allegatque cap. *Porro*, de Privileg., quia in eo dicitur inspicienda esse privilegia ut eorum tenor servetur. Favet etiam cap. *Contra morem*, d. 100, ibi: *Aut scriptis privilegiis se tueri.* Accedit, quod interdum per specialem gratiam Pontificis conceditur, ut vivæ vocis oracula valeant in conscientia; ergo signum est, per se non valere.

2. *Scripturam non esse de substantia privilegii, ex c. Institutionis.* — Nihilominus dicendum est, scripturam non esse de substantia privilegii. Ita sumitur ex cap. *Institutionis*, 25, quæst. 2, ubi id notat Glos., et ex Clement.

Dudum, de Sepulch., ibi: *Gratias, aut privilegia verbo aut scripto concessa*, ubi etiam Gloss. et doctores; et ex Extravag. *Et si dominici*, cap. ultim. de Pœnit. et remis., ibi: *Tam verbo quam scriptis. confectis exinde litteris, vel non.* Et iterum: *Quas concedi quomodolibet in posterum contingit, verbo, litteris, etc.* Idemque docent sub nomine gratiæ Innocent. in cap. *Constitutum*, de Rescript., n. 2; et Panormit., in cap. *Nostra*, eod.; Navar., consil. 1 de Privileg.; Felin., in rubr. de Constit., n. 5; et Deci., n. 26; Sylvest., verb. *Privilegium*, n. 14. Ratio vero est, quia nullum est jus positivum quod scripturam requirat ad valorem vel effectum privilegii; nec etiam ex natura rei est necessaria, quia sufficit voluntas et potestas principis satis declarata; potest autem declarari verbo vel consuetudine, ut infra dicemus. Confirmatur, quia privilegium est quædam lex; sed scriptura non est de substantia legis, ut supra dictum est, nec in privilegio intervenit aliqua specialis ratio. Confirmatur, quia dispensationes et licentiæ possunt sine scriptis concedi; ergo et privilegium: nam eadem ratio militat; denique, quia regula juristarum est, omnem dispositionem fieri posse verbo, quæ ex jure positivo scripturam non requirit, ut colligitur ex doctoribus citatis, et Navar., consil. 12, de Clandest. despons. Et merito, quia verbum ex se non est minus efficax signum quam scriptura, licet non sit adeo permanens, et ideo ad alios effectus, præsertim ad perpetuitatem et probationem non sit ita accomodatam; hæc autem conditiones non sunt de substantia privilegii; ergo nec scriptura, quia, ut dictum est, nullum datur jus positivum quod illam requirat.

3. Neque contra hoc ultimum obstat dictum cap. *Contra morem*: nam ex illo ad summum colligi potest, scriptum privilegium in causa de qua ibi agebatur, fuisse necessarium ad probationem privilegii; inde vero non licet inferre fuisse necessarium ad substantiam: hæc enim valde diversa sunt, et a diversis non fit illatio. Sic etiam intelligenda est Glossa citata: non enim tantum numerat ibi casus, in quibus scriptura est necessaria ad substantiam actus, seu dispositionis, sed in quibus est necessaria ad probationem. Imo, in fine addit non in omnibus illis scripturam esse simpliciter necessariam, sed tantum regulariter, vel ad melius esse, seu ad faciliorem et certiorum probationem, et hoc modo esse potest necessarium scriptum instrumentum ad probationem privilegii; non quidem simpliciter, sed

ad melius esse, ut late exponit et probat Dec. in rub. de Constit., lect. 1, n. 12, et Felin., ibi, n. 6; vel non in foro conscientiæ, sed in foro judiciali, ubi jus positivum talem modum probationis postulaverit. Et ita Ludovic. Gom. in reg. Cancel. de Non judicando, etc., q. 14; Gigas, quæst. 34, de Pension., exponunt regulam cancellariæ, quæ habet, *ut gratia Papæ nemini suffragatur litteris non expeditis*, intelligi in foro judiciali, non in foro conscientiæ; et idem dicunt de dispensationibus, eademque ratio est de privilegiis.

4. *Quid expediatur per verbum solum Fiat a Pontifice prolatum.* — Referunt autem ibi, quemdam virum doctum et expertum in curia sensisse contrarium, quia gratia a Pontifice facta, solo verbo *Fiat*, non intelligitur absolute facta, sed tantum in ordine ad expeditionem litterarum, ideoque esse quasi suspensam donec authentice sit scripta litteris expeditis. Nihilominus tamen ab ejus sententia recedunt, et contra illam plura congerunt quæ ad confirmandam supra positam resolutionem valent. Neque id quod ille auctor sumit, scilicet, per verbum *Fiat* non concedi gratiam absolute et ex tunc, sed tantum sub conditione litterarum expediendarum, hoc (inquam) ab eo non satis probatur, nec jure scripto, nec consuetudine; oppositum docent communiter doctores, et est usu receptum, saltem in foro conscientiæ. Unde quando jura volunt ut gratiæ non valeant quoad effectum aliquem absque litteris, id in particulari declarant, ut constat ex Extravaganti 1 de Elect., et ult. de Pœnit. et remis. inter communes. Et ex Trident., sess. 23, cap. 1 de Reform., et sess. 25, cap. 5 de Regular., ubi, quando vult scripturam esse necessariam pro aliqua licentia, specialiter id declarat. Unde, e contrario, per argumentum ab speciali colligitur, ubi non declaratur, necessariam non esse scripturam; in privilegio autem nullibi declaratur talis necessitas.

5. Neque est confundendum privilegium cum rescripto beneficii; sunt enim valde diversa, ut paulo post dicam, et ideo, licet in beneficiis prohibitum sit uti gratia ante impetratas litteras, ut in Extravag. *Injunctæ*, de Elect. et aliis, quæ refert Azor infra citandus, nihilominus illa prohibitio non extenditur ad privilegia, et ideo in eis nulla est talis necessitas. An vero ad probationem privilegii in foro exteriori sit necessaria simpliciter scriptura, disputant late jurisperiti, quibus hoc proprium est, et videri potest in cap. *In nostra*, de Rescript., n. 11, cum Bald. in l. *Hu-*